

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Praeceptorium divinae legis, sive Expositio decalogi

Nider, Johannes

**[Basel], nicht nach 26. Sept. 1473 oder: um 1470 oder: nicht nach
1474**

Sequitur preceptum Octavum de falso testimonio

[urn:nbn:de:bsz:31-316100](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-316100)

etiā de incarcerationis i purgato-
 rio. Dubitat adhuc ut z
 tātū valeāt suffragia successi-
 ue continuata. q̄ntum sūt fca ut
 xxx. mille p dies triginta dce.
 q̄ntū. xxx. j. die dicte Et sic d
 elemosina cētū flor. p vnā diē
 dato z q̄ntū si anniū sariū p̄cu-
 raret. et sic d alijs. Rn. p̄. pa-
 tātū vel plz valēt quo ad me-
 ritū i i tuitiōis. qz magis est
 ad honore dei cōtinuacō taliū
 anniū sarioz. Et h̄ cōsideras ec-
 clesia. sic i tuitiōis anniū saria. tri-
 cesimos et septuagesimos et
 huiōi. sed quo ad celeriorē li-
 beracōz a purgatorio. a ciciz
 videndū deū. plus valet acce-
 lerata multiplicacō quia sacra-
 mentum i pposito habitum si
 est suffragium altaris. nunqz
 tantum valet ex ope opato si-
 cut actu habitū Et forte aia
 non ent tam diu i purgato-
 rio quousqz vltimum suffragi-
 um p anniū sariū fiet. vñ vtrū
 qz est laudabile. a p̄t ex fon-
 te caritatis manare ita ut sti-
 nuās suffragium dīne laudis
 cōtinuacōz q̄rat. et simul faciēs
 ciciz velit eū liberari ut statim
 dō furat. a ne diu cruciet eē.

Sequitur p̄ceptū Octa-
 uū de falso testimonio.
 Capitulū primum

vñ octauū p̄cep a
 tū sic ponit exo. xx
 a deu. v. Nō loq̄ris
 cōtra primū tuū fal-
 sū testioniū. h̄ fm aug. noie
 falsi testimonij cōt primū da-
 tū intelligit p̄hiberi omē i ḡna
 li m̄daciū saltē p̄nicōsū. qd̄ eci-
 az inuit text? leui. xix. d. Nō
 mētemi nec d̄cipiat vnusquis
 qz primū suū. d̄ q̄ etiā itelligi-
 rur illd̄ sap. j. os qd̄ mentitur
 occidit aia. et p̄s. p̄des om̄s
 q̄ loquūt mēdaciū. p̄mo scdm
 th. 2. 1. q. cxxij. h̄ p̄hibentur
 oīa p̄ca ad locucōz p̄tinencia.
 q̄b saltē infert̄ nocumētū p̄xi-
 mo ut mendacia pernicioza d̄
 tractōes blasphemie. a huiōi
 De mēdacō igit̄ tria p̄ncipa-
 lit̄ sūt vidēda. p̄o qd̄ sit a quot
 tplex mēdaciū sit. a an omē
 mēdaciū sit p̄cm. scdo i sp̄ali
 quot moīs q̄s peccat mēciēdo
 tercio qū sit mōtale vel v̄ciale
 p̄cm Quātū ad p̄mū notāb̄ b
 qz ad m̄daciū fm th. a docto-
 res d̄uit i. nj. di. xxxvñj. duo
 req̄rūtur. p̄mo falsa siḡficacō
 scdo int̄cō fallēdi. a accipit̄
 int̄cō fallēdi p̄ int̄cōne aliū
 decipiēdi aut sibi allerēdi fal-
 sū qd̄ d̄z p̄t mēdaciū iocōsū
 vbi nō semp est int̄cō decipi-
 endi aliū. et falsa; sibi op̄mo-
 nē generādi. prout quibusdā
 videt̄ Ex q̄ patz qz differēcia

est in se metiri et in se dicere mendacium. ad hoc enim quod aliquis dicat mendacium duo predicta requiruntur. sed ad hoc quod quis mentiatum sufficit secundum se quod in se dicit decipere. quia metiri est in se temere. stat enim quod quis aliquis vix quod credit esse falsum. dicat cum intentione alium decipiendi tunc dicit contra mentem et tamen non dicit mendacium. cum sua assertio non sit falsa. Exempli gratia posito quod princeps non sit vienne. et quis credens eum ibi esse dicat. vobis scio alium decipere. princeps non est vienne. talis mentis quia loquitur contra mentem. et tamen verum dicit. simile est si quis dicit de re vendibili quam credit malam quod sit bona. cum in rei veritate sit bona. Secundo patet ex predictis quod ois qui dicit mendacium mentitur sed non eorum. patet tertio quod dices falsum quod credit esse verum. nec mentitur nec loquitur mendacium ut dicit augustinus. Cum enim habeat duplex cor nec scire intendat. exemplum augustinus. si alicui gladius commendatur et dicat se redditurum cum ille qui commendat poposceat. si forte gladium repetat furens manifestum est tunc non esse reddendum donec restitua tur sanitas non enim in ista promissione duplex cor habebat in promittente. Secundo notandum quod mendacium fit non solum per verba

sed per facta scripta. nut. et sic ut patet de prophetis et de religioso rui falsis signis. unde mendacium in genere sic diffinitur. Est falsa significatio cum intentione fallendi. siue ergo homo significet falsum voce. scripto. manu. lingua. signo. vel veste. et si hoc facit cum intentione fallendi. aut falsum asserendi. semper est mendacium. vobis autem mendacium diffinitur. Est falsus verus significatio cum intentione fallendi. Tertio notandum quod nullum mendacium potest fieri sine peccato. patet ecclesiasticum. vii. Noli velle mentiri omne mendacium assiduitas enim illi non est bona. ad idem est augustinus. libro contra mendacium dicens. mendaciorum multa sunt genera. sed ea vniuersaliter odisse debemus. nullum enim est mendacium quod non sit contrarium veritati. Nam sicut lux et tenebre. pietas et impietas. peccatum et recte secundum vitam et mors in se contraria sunt. Ita in se sunt veritas et mendacium contraria. unde quanto amamus illam tanto ista odisse debemus. unde in thimo. Voces imposte sunt ut presto fiat voluntatis indicia. sed mentes contrarium facit. Et philosophus. in ethicis dicit quod mendacium secundum se malum est et fugiendum. Verum autem bonum est et laudabile. Et ratio est quare omne mendacium est peccatum. quia cadit super debitam materiam. maxime vobis

et includit actū et cūstācias
 ipsum actū necessario defor-
 mātēs sic ē de furto et adulte-
 rio et ceteris huiōi duolutis cū
 malicia ut dicit p̄b̄s. ij. et l̄. v.
 ces nāq; i stitute sūt ad signi-
 ficandū alijs mētis conceptum
 vñ in debitum ē et cōt̄ vocis i
 stitucō; q; quis significet qđ
 nō habet in mēte. Secdo omē
 mēdacū ex sua rācōe dicit in-
 tencōem malā sc; intencō; de-
 capiēdi. et huiōi impossibile ē
 esse bonū. Quo ad fm̄ p̄nci-
 pale notādum q; fm̄ aug. li-
 de mendacō: vñ. sūt ḡna mē-
 dacō; sco. tñ sb̄diuidit quim-
 tum in duo. Primū vocat̄ mē-
 dacū in doctrina r̄ligiois sc; cum
 quis cum intencione fal-
 tendi significat aliqđ falsum
 contrariū h̄is q; fidei sūt. aut sa-
 cre scripture. aut etiā contrari-
 um h̄is que p̄tinēt ad bonos
 et xp̄ianos mores. Scđm ge-
 n̄l̄ mendaciū ē qđ fit solum ad
 nocēdū alteri iniuste siue i cor-
 pore siue i rebus siue i fama si-
 ue etiā in aīa. et vocat̄ mēda-
 cū qđ nulli p̄dest et alicui no-
 cet. Tercū ē qđ fit i p̄fatis bo-
 nis ad nocētū vñ i p̄t̄ vtili-
 tatem alteri. Et vocat̄ mē-
 dacū qđ p̄dest vñ et nocet al-
 teri. Et h̄c triplicia mēdacia
 op̄prehenduntur sb̄ mendacio
 p̄ncioso. Quartum vocat̄ mē-

dalū qđ fit ex sola libidine men-
 cendi. ut cū qđ mentit̄ solū qđ
 niā placet sibi. et delcat̄ atq;
 gaudet i menciēdo. Quintū vo-
 cat̄ iocōsū et ē duplex fm̄ sco.
 Primū qđ fit solū causa dele-
 ctādi alios. sic narrare fabu-
 las s; q; b; etiā audiētes sciunt
 q; nō est verū nec decipiūtur
 audiētes ut plurimū cū etiā s;
 mo p̄ferētis non sit tal̄ q; na-
 tus sit credi ab audiētibus ali-
 ud quod fit causa ioci fm̄ au-
 gu. vbi sup̄. ut cum quis iocā-
 do intendit aliū decipi. ita q;
 audientes vere decipiant̄ nō
 tñ in aliquo in quo sibi mag-
 num nocementum inferatur.
 In quo iocantur illi qui sciunt
 eum decipi et finaliter potest
 etiā ip̄e s; s; iocari. quēadmo-
 dum dicit aug. 2. fuisse de men-
 dacō Ioseph. q; veracit̄ voluit
 decipi fratres suos in verbis
 illis. exploratores estis et ce-
 teris similib; positis Gen. xliij.
 Sextū est qđ nulli obest id ē
 nulli alteri a se. et tñ alicui p̄-
 dest. et h̄c in temporalib; re-
 bus. Exemplificat̄ augu. ve-
 lut si quispiam alicuius pecu-
 niā iniuste auferēdā sciat vbi
 sit se nescire menciatur quocū-
 q; interrogante. Septimum
 est qđ nulli obest sed alicui p̄-
 dest in corpore quia per ip̄-
 sum impeditur alicuius mors

aut alia lesio corporalis. Exem-
plū aug. velut nolēs hominē
ad mōtē q̄sitū pdere mēciat
Octauū qđ nulli obest et ali-
cui pdest ad defēsiōz et custō-
diā castitatis. p̄ma tria dicū-
tur p̄niciosa mendacia. q̄vicz
nocēt vel sunt nociua ex se cui
mencior vel d̄ q̄ mencior. alia
tria iocosa q̄ nulli p̄sunt nota-
biliter nec obliunt. sed tria vl-
tia officiosa. q̄ utilitatis ḡcia
fiūt et p̄sūt alicui et nulli ob-
f̄ sūt. Quātū ad. ij. p̄ncipale
notādū p̄mo dictum aug. li.
de mēdacō vbi sic dic̄ In h̄is
vij. generibz tantominz q̄sqz
peccat cū mētitur. q̄nto mēci-
endo accedit ad octauū. et tā-
to ampliꝝ q̄nto mēciēdo acce-
dit ad p̄mū h̄c ille. et th̄o. 2. 2.
q. ex. dic̄. si quis diligenter o-
sideret s̄m ordinē p̄d̄ce annu-
meracōis p̄ octenariū sciet or-
dinē ḡuitatis culpe q̄ ē i istis
mēdacijs. nā bonū vtile p̄fer-
tur delectabili. et vita corpora-
lis p̄fert pecunie. h̄estitas eccl̄-
az ip̄i corporali vite. vñ sc̄do no-
tādū s̄m eūdē q̄ omne mēdaci-
um d̄ quocūqz ḡne mēdaciōz
sit qđ d̄ i dei iniuriā et i hono-
racōz aut otemptū. ē mortale
ita q̄ p̄pter hoc dicitur n̄ solū
ut q̄s decipiatur. s̄ vltra h̄o di-
citur ea intencione et ad istū
finē ut d̄ p̄ hoc in honoretur

q̄ illud ē directe contra d̄i ca-
ritatē. Primū v̄ro ḡn̄ octo
mēdaciōz int̄ cetera ē grauissi-
mū. vñ omne mendaciū de pri-
mo ḡne ē mortale p̄c̄m. q̄ qđ
libet tale contrariatur caritati
dei. nā volūtarie fallū signifi-
care cū itēcōe fallēdi aliquē ē
cares d̄inas. ā c̄ca materiā fi-
dei ē cōtra caritatē dei eo q̄ p̄
tale mēdaciū mēciēs occultat
dinā veritatē ā corrūpit. Vñ ḡ
aug. vbi p̄us. primū genus
ē capitale mēdaciū. secūndum
genz vicz qđ nulli pdest et ali-
cui obest. grauiz est q̄z terciū
q̄z terciū minuit de grauitate
ex hoc q̄ damno vniꝝ intēdi-
tur utilitas alteriꝝ. t̄n mēda-
cia secūdi et terciū genēz i q̄z
bus vicz q̄s intēdit alteri no-
cere in rebo cōpe vel fama sūt
eciā mortalia p̄p̄ istū malum
finē intētum. sunt enim contra
caritatē p̄xiimi q̄ sic nocere al-
teri i aliq̄ illoz est cōtra p̄cep-
ta dei. et mortale p̄c̄m. ut pa-
tuit in. vij. p̄cepto. Ita eciā vl-
se sibi nocere vel mētiri p̄pter
sibi nocere ē mortale. Idē itel-
ligitur de mēdacō q̄ quis in-
tēdit alteri nocē i aia ut p̄ mē-
daciū inducere eū possit ad ali-
qđ mortale p̄c̄m. aut ad erro-
rē in fide. aut vult eū p̄ hoc im-
pedire in acq̄siciōe alicuiꝝ sciē-
cie vtilis et bone. aut impedire

eum vult in emēdacione moꝝ
aut retrahit eū ab introitu r̄
ligiōis bone aut a cōfusione p
penitēciam. ⁊ sic d̄ alijs. semp
ē mōtale. q̄ multo magis fit
dānū h̄i i h̄is spūalibz q̄z in
dānificacōne rez. aut bonoz
corpis q̄z aia melioꝝ est corpe
et rebz. vñ sco. i. n̄. dicit. men
daciū pnicōsum fm̄ q̄ pl̄ v̄l
min̄ nocet q̄d p̄satur ex bo
no cui? ē ablatiuū fm̄ h̄ p̄sa
tur magis aut min̄? ḡue mē
daciū et v̄l om̄e tale mēdaci
um ex deliberacōe dic̄tū. ē mō
tale p̄m. cuiusq̄z enī p̄hibet
simplicit̄ illo p̄cepto. non di
ces oīa p̄ximū tuū falsū testi
moniū. nec p̄cise ē testimoniū
quod datur in iudicō s̄ quādo
q̄s ex certa deliberacōe asserit
quod ignorat. vel cui? nouit
oppositū dic̄ falsū testimoniū
oī p̄ximū. v̄tz aut̄ indelibera
tio excuset dicet̄ capi. sequētī
de p̄iurio. hec ille Concordat
v̄l̄. i. s̄. vicōz dicēs q̄ tres
prime spēs s̄ūt p̄ca mortalia
h̄ si ex deliberacōe dicātur Se
cūdo ergo a terco genere mē
ciens nō solū peccat oī hoc p̄
ceptum octauū sed etiā si dā
num intulit sic p̄ximo tenet̄
sibi illd̄ recōp̄lare. d̄ istis mē
dac̄is intelligit̄ illd̄ p̄s. per
des om̄es q̄ loquūtur mēdaci
um Et sapi. i. Os quod mēt̄

occidit animā. mēdacia verō
alioꝝ quicq̄ geneꝝ nō sunt d̄
se et d̄ suo ḡne mortalia p̄ca
s̄ solum venialia eo q̄ nō fiūt
p̄pter finē aliq̄e. q̄ contrarietur
caritati d̄i aut p̄ximi ut patet
d̄ mēdoso v̄bi intēdit̄ p̄pria de
lectacō. et de iocoso v̄bi intē
dit̄. aut alioꝝ leuis del̄cacio
aut iocus aliquis et de officō
so in quo intēditur aliquavtili
tas p̄ximoꝝ. Quāuis aut̄ fm̄
auḡ. v̄bi prius huiōi quinq̄
mendacia nō sint mortalia de
se et ex suo ḡne q̄n̄ in eis nō i
tenditur finis q̄ sit oīa carita
tem p̄nt̄ t̄n̄ fm̄ t̄lx. v̄bi p̄us a
sco. i. n̄. fieri mortalia p̄ acc̄s
rōe scandali. aut alicui? dāni
aut alteri? talis nati seq̄ ut d̄i
q̄s suo mēdacio non intendit
malū attamē ē v̄simile q̄ ex
mēdaco suo oriat̄ scādaliū eti
am pusilloꝝ. ā notabile dānū
p̄xio. et t̄n̄ p̄t̄ vitādū huiōi
scādaliū aut p̄ximi dānū nō
vult mendaciū obmittē Item
p̄t̄ fieri mōtale rōe nimie libi
dinis ut cū homo suā ā alteri?
delectacōz quā habz aut itē
dit̄ in mēdaco p̄ponit̄ dilcōni
dei aut mādato ei? Ita q̄ an
q̄z velit ista d̄siderata del̄caco
ne i mēdaco carere pat̄ ē p̄
cius facere oīa dei mandatū
Et ita potest̄ itelligi illud au
gu. Nullū peccatum est a d̄o

veniale quod nō fiat mōtale
 i si placet Itē q̄zuis mēdaciū
 iocōsū a officōsum de se n̄ sint
 mōtalia. nec viris impfctis
 nec etiā fm̄ tho. pfectis qui
 sūt i statu pfectōis acq̄rēde
 ut r̄ligiosi sunt nisi forte rōne
 scādali. tamē fm̄ sco. vbi p̄us
 sūt mortalia vtracq̄ mēdacia
 viris existētibz in statu pfe-
 ctōis exercēde In exercēdo a-
 ct? q̄ opētūt eis tacōe tal? sta-
 tus pfectōis puta dōē. iudi-
 care. p̄dicare. Rō ē. q̄ p vtra-
 q̄ mēdacia aufertur tonitas
 doctrie quā p̄dicāt. Iuxta il-
 lud aug. in eplā fūdāmētī. si
 ad scripturas sacras admixta
 fuerit q̄ntūcūq̄ iocosa mēda-
 cia: nichil r̄manz i eis solidita-
 tis puta si plāt? p̄dicet et mi-
 sceat mēdaciū iocōsū nichil r̄-
 manz soliditatis i doctria illa
 p̄t enī q̄cūq̄ dubitare d̄ quo-
 cūq̄ dicto ab eo sic d̄ alio v̄l
 q̄ rōne nō assentire illi mēda-
 cio iocoso pari rōe nec ali? Et
 ita p̄r auctoritas doctoz
 eccie i docēdo. p̄rēt etiā vtili-
 tates p̄li audiētis cōsimiliē i
 iudicō solemni. et itelligo ita
 q̄ nō p̄cipiatur illud mēda-
 ciū esse dictū seorsū ab actu
 docēdi vel iudicādi dū enī ali-
 q̄s sedet ad iudiciū p̄t aliquā
 trufam admiscere q̄ ex modo
 loquēdi scit nō esse de iudicio

hescō. Et sic patet q̄ntum pe-
 riculū sit platis a p̄fatis viris
 i statu pfectōis exercēde q̄n
 exercēt act? tal? status pfe-
 ctōis ut sunt p̄dicare iudicā-
 re docere publice p̄ tūc mētiri
 iocose v̄l officōse q̄ plures do-
 ctōes cōcedūt q̄ sint mōtalia
 et videt̄ idē tenē scūs th. vbi
 pri? Cū enim ut dic. ponatur
 in statu v̄ritatis suāde. q̄ v̄-
 ritatē tenēt ex suo officō in iu-
 dicio vel in doctria. cont̄ q̄ si
 mēciāt. erit p̄m mortale In
 alijs aut nō oportet. h̄c th.
 dic. tū petr? de pa. sup. m̄j. di-
 xxv̄ij. Mētiri in iudicō scien-
 cie id ē i cōfessione sacramētali
 semp ē mortale sic et periuriū
 deliberatū. p̄t dei irreuerēciā
 annexam. Non sic autem i fo-
 ro exteriori simplex mēdaciū
 ē p̄m mortale. n̄ q̄n ledit p̄ri-
 mū. ut si aduocatus ad vana
 glām falso iducat legē ad ve-
 rā cōclusiōz. h̄c ille. Est autē
 omne mēdaciū quicq̄ d̄ causis
 detestādū. Priō q̄ origo ei?
 ē dyabolica. v̄n̄s gen. iij. neq̄
 quā moriemī Ioh. viij. dū lo-
 quitur sc̄z demon mēdaciū. ex
 proprijs loq̄tur q̄ mendax ē
 a p̄r ei? a ibidem. vos ex p̄re
 dyabolo estis a desideria p̄ris
 v̄strivultis facere Secundo
 quia inquinat mēbz q̄d ma-
 iori decēcia esset dignū sc̄z os

proū .xij. abhominacō ē dño
 labia mēdacia Exēplū s hñte
 os plenū muscis fetidis. Ter
 cō quia ois mēdax quasi q̄daz
 p̄ditorē vult ei q̄ ille cui mē
 tit fidē libi adhibeat. et tñ fia
 de n̄ suat ei. ymo vult decipe
 ut patz in rōe mētiri. q̄ est o
 tra mentē ire. Quāto q̄ valde
 nociuū est toti ecclie facit eni
 ue vix alicui fides adhibeat.
 vñ p̄p̄ mēdacia multiplicāt
 piuria. diffidēcie. lites. et hu
 iulmōi vñ s mēdaciō iere. ix.
 sagitta vulneras lingua eoz
 dolū locuta ē Quāto q̄ ei? vi
 tacō oracōz cito facit exaudi
 ri exēplū i vitasp̄m. vbi fra
 tribz angelico misteio trāsla
 tis. p̄ fluiū ad quēdā heremi
 tate ab eo q̄rētibz de ei? vita
 R. a tpe cū hōis humq̄z s ore
 meo mēdaciū exiit et q̄cqd̄ pa
 cij a dño sine mōda c̄secut? sū

Sequitur capitulū secūdu.

Romde vidēda sunt

adhuc tria p̄ncipaliē

primo s p̄cis ous i q̄

b? q̄s faciliē mētīt vel semp

Secdo s mēdaciō i ope v̄l ge

stū Tercō dubiū s p̄plexitate

a Quātū ad p̄mū p̄t q̄s mēda
 ciū icurrē promisso. iactācia
 et adulaōe lingue. p̄mo pro
 missione. vñ s̄m thō. 2. 2. q. cx.
 si ille q̄ aliqd̄ promittit nō ha
 beat animū faciēdi q̄s p̄mit

tit: mētīt s̄ v̄ro. h̄eat n̄ mētīt
 q̄ n̄ loquit̄ of id q̄s geit i mē
 te si v̄ro nō facit q̄s promisit
 tūc videt̄ infidelit̄ agē p̄ hoc q̄
 animū mutat p̄t tñ excusai ex
 duobz. vno mō si p̄misit id q̄s
 ē maius te illicitū q̄ p̄mitten
 do peccauit mutādo aut̄ p̄posi
 tū. bñfacit. alio° si sint muta
 te cōdicōes p̄sonaz et negocia
 ad h̄o eni q̄ h̄o teneat̄ facē q̄s
 p̄misit dic. seneca li. de bñfis
 c̄ijs req̄ritur q̄ oia imutata p̄
 maneāt. vñ et apls n̄ ē mētīt?
 nō iplēs q̄s p̄misit cū nō iuit
 coz. ij. coz. j. et h̄o p̄p̄ impedi
 m̄ta q̄ supuenerit h̄ec thō Et b
 vident̄ in p̄misso simplici mul
 te cōdicōes itelligi. sicut et s̄m
 hōstī. i simplici iuramēto nam
 q̄n iuro q̄ faciā itelligit̄ si dō
 placuerit. si p̄p̄ vel prelato
 placuerit vel nō displicuerit. si
 res i eos statu p̄māserit vñ si
 ap̄s me deponis gladiū et tibi
 p̄mitto restituē si postea fu
 ris: res in alio statu ē. Itē si in
 fidē suauēis. n̄ suati eni fidē n̄
 opozt̄ fidē suai. vñ si n̄ facis
 in q̄s p̄misit si n̄ tibi teneō ex
 tra s̄ iure iurādo p̄ueit itē si su
 p̄ior n̄ cōtradixerit itē si facul
 tas seu possibilitas se obtulerit
 vñ excusat necitas v̄l imposs
 bilitas tñ n̄ potēs soluē p̄? d̄z
 lovis cedē v̄l cū alio p̄ posse cō
 dare vit; cū illo cui obligatur

t Secūdo mētitur q̄s iactan-
 cia. de qua vide i tertia specie
 supbie p̄cepto p̄mo ca. xij. a
 Iactatō aut ut dicit p̄bs. mj.
 et h̄. fingit de se maiora ex̄n-
 tibus q̄nq̄ nulli gr̄a. quādo
 q̄ aut gr̄a gliev̄l honois q̄n
 q̄ aut gr̄a argenti. vñs tlv.
 2. q. cxij. dicit. Iactancia p̄-
 prie importare videt̄ q̄ h̄o v̄z
 bis se extollat. illa enī q̄ h̄o lō
 gevult iactare i altū eleuat.
 tūc aut quis p̄prie se extollit
 quādo de se sup̄ se aliquid dicit
 Q̄d q̄dē cōtingit dupliciē. q̄n
 doq̄ enī loq̄tur d̄ se. nō quidē
 sup̄ illud quod in se ē. s̄ supra
 illud q̄d de eo h̄oies opimantur
 Q̄d ap̄stol̄ refugiēs dicit
 ij. cor. xij. precor ne quis exi-
 stimet me sup̄ id q̄d vid̄ i me
 aut audit ex me. alio^o quis p̄-
 verba se extollit loquēs d̄ se
 aliquid sup̄ illud q̄d in se ē s̄m
 rei veritatem. et vtroq̄ modo
 d̄ iactancia. primo modo ta-
 mē magis p̄prie et opponitur
 iactācia veritati. Quādo aut
 sit iactācia p̄m mortale. et
 q̄n nō dicit ibidē. dupliciē iac-
 tancia cōsiderari p̄t v̄tio mō
 s̄m se put̄ est mēdaciū q̄d d̄z
 et sic quādoq̄ ē p̄m mortale
 quādoq̄ v̄iale. mōtale q̄dem
 quādo q̄s iactant̄ de se p̄fert
 q̄d ē conf̄ gliaz dei. sicut ex p̄-
 sona thiri regis d̄. Ezechiel

xxvñ. Eleuatū ē cor tuū a di-
 xisti deus ego sum. vel ē cōf̄-
 caitatē p̄ximi sic cum aliquis
 iactādo seipsum prorūpit i o-
 tunelias alioz. sicut habet̄
 luc. xvñ. d̄ phariseo q̄ dixit n̄
 sum sic ceteri h̄oim raptores ad-
 ulterī. iniusti. velut etiā h̄ pu-
 blican̄. Quādoq̄ vero est
 p̄m v̄iale quādo sc̄z quis d̄ se
 iactat q̄ neq̄ sūt cōf̄ deū nec
 ostra p̄ximū. alio mō p̄t conf̄-
 derari s̄m suam causam sc̄z sup̄
 biā vel appetitū lucri aut inia-
 nis glie et sic h̄ p̄cedat ex sup̄-
 bia vel inani gloria q̄ si sit p̄c-
 ratum mortale. tūc ip̄a iactā-
 cia erit p̄m mōtale. alioquin
 erit p̄m v̄iale. sed si quis p̄-
 rūpit in iactācia p̄p̄ appeti-
 tum lucri: hoc videt̄ iam p̄tine-
 re ad p̄ximi decepcōz et dam-
 nū. Et idō talis iactācia ma-
 gis ē p̄m mōtale. vñs dicit
 p̄bs. mj. et h̄. q̄ turpior ē qui
 se iactat causa lucri. q̄z qui se
 iactat causa glie v̄l honois
 nō est tñ p̄m mōtale semper
 q̄z posset esse tale lucz ex quo
 ali^o nō d̄nificaretur Ter^o
 cio quidam mēciūt adulacio-
 ne. Est aut ut quidā ait. adu-
 lacio p̄usa laudacō. vñ nomē
 laudacōis a adulacōis eisdem
 lris constat s̄ nō eodem modo
 ordinatis alex. de hal. i sūma
 dicit. adulacio sic describitur

Est p̄m ex s̄mone vane lau-
dis alteri exhibitū it̄cōe pla-
cēdi. Dubitatur q̄n adula-
cō sit p̄m mortale vel n̄. R̄ndet idē
ibidē. Quedā adula-
cō ē q̄ fit i fouendo p̄cōrē in p̄cō. h̄c ē
semp̄ mōtale p̄m. Quedam
vero fit it̄cōe ut p̄sit alicui a
nulli obfit. a h̄c ē veniale pec-
catum. Quedā vero ē q̄ fit ex
sola it̄cōe placēdi. nō ut p̄-
sit vel obfit. a h̄c aliq̄n v̄cia-
le p̄m ē aliq̄n mōtale. Q̄n enī
fit ex aīmi leuitate: v̄ciale ē
Q̄n vero fit ex consuetudine
ducēta in cōtēptū a libidinem
mortalē. tūc ē mortale h̄c il-
le. h̄ viciū x̄ps maxime fugit
v̄n glo. sup̄ illo mat̄. xxi. r̄li-
ctis ill' abijt foras ext' ciuita-
tē q̄ paup̄ erat nulli adulat'
nullū i tāta ciuitate iueit ho-
spitē. s̄ ap̄d laz̄ar' r̄cept' ē a
ap̄ls. j. tes. ij. ne q̄ aliq̄n fuis-
m' i s̄mōe adula-
cōis. sic vos
fatis. nec occasiōe auaricie de-
us testis ē. Est aut' adula-
cōis viciū detel' tādū multipli-
cit'. Primo q̄ adulator nutrix
est dyaboli lactās dyaboli fi-
lios lacte adula-
cōis tren'. m̄j
lamie nudauerūt māmas la-
ctauerūt catulos suos. lamia
enī d̄r q̄i lamia suis fetib' cru-
delior. q̄ eos laniat quos vi-
det lactare sic adulator quē
mulcet laudando i p̄cō laniat i

ptinacia Sec̄do ē locusta. que
estate p̄speritatis canit a hy-
ēne adūsitatis filz ec̄c. xxi. di-
ues locut' ē a oēs tacuerūt a
v̄bū ei' vsq̄ ad nubes p̄ducēt
paup̄ locut' ē et dicēt. q̄s ē h̄
Tercō sūt adulatores syrene
s̄m boeciū vsq̄ ad ext' minū
dulces voce. s̄ obstruc̄tis au-
rib' fugiēde. Quarto sūt loto-
res capitū p̄ oleū. p̄s. Corripi
et me iust' i mia a icrepabit
me oleū aut' p̄cōis n̄ ipiguet
caput meū. Quito sūt sac̄dos-
tes dyaboli hoīes viuos sepeli-
entes. v̄n gre. sup̄ illo mat̄.
v̄nj. dimitte mortuos sepelire
mortuos suos. mortui mortu-
os sepeliunt cū p̄cōr' p̄cōrem
aggere adula-
cōis p̄mit. p̄p̄
illa x̄ps ait luce. vj. v̄v̄b'. cū
b̄ndixerint v̄b' homines glo.
magna pars pene ē peccatori
sua celera n̄ argui. s̄ insup̄ q̄i
bene gesta laudari et sup̄ illō
p̄s. Deus in adiutoriū meum
intēda dicit augu. plus nocet
lingua adulatoris q̄z man' p̄
secutoris. ysai. nj. popule me-
us qui te beatum dicunt ip̄i te
decipiunt. Dubitatur quale f
remediū sit adhibēdū adula-
cini. R̄spōdet alex. vbi p̄us
q̄ triplex sp̄ealit' vnum int' p̄
p̄ne fragilitatis cōsidēncō q̄ ho-
minē p̄f̄ce hūiliat. v̄n tren'. nj
Ego vir vidēs paup̄tatē meā

Et milib. vi. hūiliacō tua i me
 dio tur alia duo sūt exē. vnū
 est ex pte iusti hoīs. et dicitur
 fidelis et discreta correctio
 vñ sup illō ps. Oleū aut pco
 ris n̄ ipiguz caput meū glo.
 sustinet fidel argui a viro iu
 sto in misericordia et nō lauda
 ri a pcore. aliud ē ex pte pec
 catoris scz detracō q̄ est r̄me
 diū non p causaz s̄ p occasiōz
 vñ greg. Sciēdū q̄ ne immo
 deratis laudibz eleuē plerū
 qz n̄ro rectoris n̄ri modera
 tione detracōnibz lacerari per
 mittimur. ut qd̄ vox laudātis
 eleuat lingua detracētis hūi
 liet. Quo ad secūdū pncipa
 le scz de simulacōe. Notāz qz
 differūt simulacō et p̄pōs̄ sic
 sup̄ et inferi. simulacō est
 p̄prie mēdaciū qd̄ i exteioribz
 signis factoris cōsistit. ut dic
 th. 1. 2. q. cxi. n̄ aut r̄fert vtz
 aliqz menciatur verbo vel q̄
 cūqz alio facto. simulacio tū
 largius capitur sepe pro qua
 cūqz fictione. sed p̄pōs̄ ē n̄
 quecūqz simulacō s̄ solū illa q̄
 qd̄ simulat psonam alteri. si
 cut cū p̄cor assumulat psonaz
 iusti de hoc habes quedā pri
 mo p̄cepto p̄pōs̄. de simula
 cōne igitur dicit sco. m. ij. di.
 xxxvñ. aliqz p̄t simulare per
 argumenta pbabilia assumē
 do aliqz bona sibi inesse que nō

insunt puta p genuflexiōes
 et adoracōes deuocōz sibi inesse
 q̄ nō inest. et tal simulacō est
 p̄pōs̄ et p̄m. aliqz eciam
 p̄t simulare mala n̄ inesse. vl
 oñdendo signa opposita hīs
 q̄ cōsueuit vl opposita mal̄ vl
 nō ostēdēdo signa que cōmu
 nē cōsueuerūt sequi illa mala et
 primū istoz videt p̄tinere ad
 p̄pōs̄im puta si quis luxurio
 sus audiēs d̄ mulieribz spuat
 in signū castitatis excreans.
 et tū h̄eat oppositū i corde. Se
 cūdū non est malū aliqd̄ p̄mo
 si p̄t esse in malo est laudabi
 le qz vitupabile ē publicare
 eo mō q̄ dicitur de quibusdaz
 qz peccatū suū pblicauerūt et
 nō tacuerūt et si malū sit i cor
 d̄ interi. tamē addē malū sig
 nū exteri. ē addere malū ma
 lo. In differētibz aut aliquis
 p̄t aliq̄ facere q̄ ex natura sui
 sunt signa alicui. aliquis enī
 p̄t facere alia que non sūt sig
 ex natura sui s̄ scit ea cōpi a
 p̄tibz tanqm signa. puta ex
 natura rei fudare ē signū fa
 tigacōis. vl alicui. r̄olucōis
 corpalis. spumare aut qz sali
 ua currat p barbā nō ē ex na
 tura signū insane mentis. p̄t
 enim cōpēs mētis emittēre sa
 luā ut currat p barbā tamē a
 circūstātibz p̄t aliqz scire hoc
 iudicandum sicut signū furie

puta qz illa cōsueuerūt signa
esse furiosoz i terra illa. vniū
salit̄ q̄ de simulacōibz p̄ma et
sc̄da dico. qz sunt p̄ca. et frez
quet̄ mortalia. qz p̄p̄c̄b et si
mulacō. tercia dūmō malū n̄
cōcomittet̄ ē laudabil̄ ita qz
hō nō oūdat vniū malū p̄ aliud
malū. et in differentibz simu-
lacō p̄ma si esset in aliquibus
esset forte mala. si nō ḡuiter
puta si q̄s possēt se facere su-
dare licz nō laborasset. quēad-
modū q̄dam ioculatores vtū-
tur corpibus suis ad aliquos
motus significātes alias di-
sp̄sitiōes q̄ nō insunt eis nec
p̄cellerūt. simulacō alia que ē
secūda in idifferētibz nec pec-
catū ē et talis fuit simulacio
h̄ dauid. i. re. xxiij. h̄c l̄co. Cir-
ca terciū p̄ncipale qd̄ sit faci-
endū i tali casū et similibz aliq̄s
q̄ritur ad mortem que absco-
dit p̄fectus vir veniūt appi-
tores et q̄rūt ab abscođate v-
bi sit latitās. aut r̄ndz. ibi. et
tūc erit p̄ditor. ā r̄ndz se nesci-
re. et sic mēt̄. aut tacet et sic
p̄dere videt̄ q̄ ē perplexus. et
r̄ndet alt̄siodorē. debz deludē
appitores sic dicebat p̄positi-
n̄ sic d̄o. Creditis qz si ip̄e
esset h̄: ego dicerem vob̄. vel
d̄z r̄ndē sic r̄ndit ille sc̄s ep̄s.
de q̄ exemplū poit̄ bt̄s auḡ-
li. et mēdacū q̄ abscođit que

dam miserū q̄ q̄rebat̄ ad mor-
tē et dū ab ip̄o ep̄o q̄rerēt ap-
pitores vbi ille esset. R̄n̄. nec
possuz m̄tiri nec possuz eē p̄ditō.

Capitulū terciū

De falsitate hac tenē
dēz ē si mō d̄ testificaci-
one vidēda sūt tria. p̄-

mo i q̄bz casibz q̄s tenet̄ testi-
ficari. Secūdo an falsū testio-
niū semp sit mōtale p̄c̄m. Ter-
cō quō q̄s testificādo v̄l alias
asserēdo possit iurare et q̄ scire
deat q̄ iurat testificādo. Quō a-
ad. i. notat t̄lx. 2. 2. q. lxx. i. te-
stimoio ferēdo distinguēdū ē.
qz aliq̄n r̄q̄rit̄ testioniū alicu-
i? aliq̄n n̄ r̄q̄rit̄. si requiritur
testimoniū subditi autorita-
te superioris cui i h̄is q̄ ad iusti-
ciā p̄tinēt obedire tenet̄ et tūc
n̄ ē dubiū qn̄ testioniū teneat̄
fere i h̄is i q̄bz fm̄ ođmē iur̄
testioniū ab eo exigit̄ puta i
maifelis et i h̄is d̄ q̄bz ifamia
p̄cellit̄. si autē exigatur ab eo
testioniū i alijs puta i occul-
tis et d̄ q̄bz ifamia n̄ p̄cellit̄ n̄
tenetur ad testificādū si v̄ro
req̄rat̄ eius testioniū n̄ auto-
ritate superioris cui obedire te-
net̄ tūc distinguēdū ē. Quia
si testioniū req̄ratur ad libe-
randū h̄iem ab iniusta morte
seu pena q̄cūqz vel falsa etiā
ifamia vel etiā ab iniq̄ d̄ano
tunc tenetur h̄o ad testificādū

Sed si ei testimonium non requiratur tenetur facere quod in se est ut veritatem denunciet alicui quod ad hoc possit prodelle. dicit enim ps. eripite pauperem et egenum de manu peccatoris liberate et ps. xxij. Erue eos qui ducuntur ad mortem et ro. i. digni sunt morte non solum qui faciunt. sed et qui consentiunt faciendis. ubi glo. consentire est tacere cum possis redarguere super hijs vero que pertinent ad damnam alicui non tenetur quis ferre testimonium nisi cum a superiore compellitur secundum ordinem iuris. quasi circa hoc veritas occultet nulli ex hoc speciale damnum nascitur. vel si imminet periculum accusatori: non est curandum quod ipse se in hoc periculum sponte igessit. alia autem ratio est de eo cui periculum imminet eo nolente hoc
 b. eto. Sed dubitatur an testimonium possit licite fieri de hijs quod alicuius secreto sunt commissa. pro cuius solutione notandum quod triplex est secretum. unum quod sub sigillo confessionis cadit aliud quod sub sigillo secreti tegitur. Et fit dupliciter. uno modo quando committens exprimat se dicere sub sigillo secreti. alio modo quod non exprimat sed tamen natura sermonis vel rei illius exposcat. videlicet quod teneatur sub sigillo secreti. de hijs tribus dicitur per pa. super quarto de xxj. quod quis frangens quodlibet illorum. videlicet pro

modo a secundo modo deorum sigillo loquor peccet mortaliter. tamen si quis frangens sigillum confessionis nec solum est fractor sigilli et proditor cui est aliquid expressum commissum ut archani. sed etiam ex natura facti si videtur tale quod reuelatio noceret minus tamen ceteris paribus quam si ad hoc se obligasset nam si uis auscultans a casu vel a proposito secretum quod tractatur in curia domini sui. et postea id reuelat forissecus. committit crimen contra dominum suum et curiam eius. unde talis si uis secundum ius civile siue puniret. sacramentum autem penitentie seu confessionis est quoddam secretum quod secrete tractatur in curia summi regis quod tractatur contra illo qui reputatur personam eius. Quilibet vero homo si uis deus ergo ille qui audiret a confessore peccata confessi. teneretur ea celare hoc. per. Et eadem ratio videtur de illo qui confitetur alicuius peccata audisset a casu vel a proposito. alij doctores addunt. qui dolo se audit confitente mortaliter peccat si non quod a casu. ambo tamen tenetur celare. Ratio prima quod contra legem nature facit et contra caritatem proximo de dei sacramentum. Et addit per. de peccatis etiam si ex reuelatione iniunctiois penitentie probabiliter credatur confessore ledi. tenetur celare alioquin esset maledictus sic cham

q̄ discoopuit vel nō operuit s̄
derisit verēda p̄ris. si enim ex
hoc seq̄retur vel derisio simpli
cis vel offēsiō. q̄ p̄hibuit lo
q̄ cū p̄sona suspecta nō debz
dicē tal̄ h̄ m̄ iniūxit. q̄ forte
ille iterficeret eū h̄c ille Ad
p̄positū dubiū r̄ndit th̄o. vbi
p̄us sic. de ill̄ q̄ h̄i cōmissa sūt i
secreto p̄ cōfessionē: nullo mō
debz tel̄ timoniū ferre. q̄ h̄i
iusticiā nō scit ut homo s̄ tāq̄
dei minister Et mai⁹ ē vincu
lū sacramenti quolibz hominis
p̄cepto. Circa ea vero que ali
ter h̄i s̄b secreto cōmittuntur
distinguedū ē. quādoq̄ enim
sūt talia que statim cū ad no
ticiam hominis veniūt homo ea
manifestare tenet̄ puta si p̄ti
nēt ad corrupcōnem multitu
dinis sp̄ūalem vel corpalem
vel in graue damnū alicui⁹ p̄
sone v̄l si quid aliud hui⁹i el̄t
p̄palare tenetur vel testificā
do vel denūciādo. et cōtra hoc
debitum obligari non potest
per secretum cōmissum. q̄ i h̄
frāgerz fidem quā altei debz
Quādoq̄ vero sūt talia q̄ q̄s
p̄dere nō tenetur v̄nō potest
obligari ex h̄o q̄ sibi s̄b secre
to cōmittuntur Et tunc nullo
modo tenetur ea aliq̄s p̄dere
eciā ex p̄cepto superioris. q̄ s̄
uare fidē ē de iure naturali. ni
chil aut̄ p̄t p̄cipi h̄i cōtra id

q̄s ē d̄ iure naturali h̄c th̄o. s̄
diceret q̄m diu tenet̄ celare q̄
aliq̄s in cōfessionē audiuit R̄n.
semp̄ a p̄ semp̄. Itē q̄reres q̄s
penā incidit q̄ archanū alicui⁹
p̄dit illicite R̄n. si q̄s publice
reuelat aliq̄s secretū crimē im
ponit̄ sibi aliq̄ pena scz ifamia
impositō enī criminis cuiuscūq̄
q̄s p̄bare non p̄t pro calūnia
tore h̄etur. Extra d̄ calūnia. a
t alis ē ille q̄ reuelat q̄s cūq̄ se
cretū crimē q̄s p̄bare non p̄t

Dubitat̄ cōt̄ an q̄s tenea d̄
tur accusare primū R̄n. th̄o.
2. 2. q. 1. v. d̄ra ē int̄ denūcia
cōz et accusacōz. i p̄mo attēdi
tur emēdacō fr̄is. i secūdo p̄u
cio criminis p̄ne aut̄ p̄tis vite
nō p̄ se exp̄tūt̄ q̄ nō ē hic vl
timū retribucōis tēp̄. S̄z in
q̄ntum sūt medicinales cōfe
rētes vel ad emēdacōnē p̄sone
peccātis vel ad bonū reipubli
ce cui⁹ q̄es p̄curat̄ p̄ puniōz
peccācū. quoz p̄mū itēditur
i denūciacōe. Secūdū aut̄ p̄pe
p̄tinet ad accusacōz. et ideo si
crimē fuerit tale q̄s v̄gat i de
trimentū reipu. tenet̄ h̄o ad accu
sacōz dūmō sufficiēt̄ possit p̄
bare q̄s p̄tinz ad officū accu
satois. puta cū p̄m alicui⁹ v̄
git i multitudis cōruptelā cō
palē siue sp̄ūalē. si aut̄ n̄ fuit
tale p̄m q̄s i multitudiez r̄dū
det v̄leciā si sufficiēt̄ p̄bacōz

nō possit adhibere. non tenet
ad accusandū qz ad hoc nullus
tenetur qd nō p̄t debito mo-
do p̄ficere. S3 oīa nō licet re-
uelare q̄ quis i secreto r̄cepit
qz hoc ē infideliter agere. sed
stat solū i secreto quē scire p̄-
ximū malū ḡ est. r̄ndz r̄uelare
secretū i malū p̄sone infide-
litas ē. non aut̄ si reuelet̄ p̄p̄-
tonū comune qd semp̄ p̄ferēd̄
est p̄uato bono. Et ideo d̄t̄ bo-
nū comune. nullū licet̄ secretum
recipe nec t̄n est om̄ino secre-
tū qd p̄ sufficiētes testes p̄t
p̄bari hoc t̄x. sed nūqd̄ s̄bdi-
ti p̄nt accusare suos prelatos
R̄n. ibid̄. subditi p̄latos suos
accusare p̄hibētur q̄ nō affe-
ctiōne caritatis s̄ sua p̄uitate
vitam eoz diffamare a r̄pl̄e
dere querūt. vel si s̄bdiati accu-
sare volētes fuerint criminosi
ut l̄x̄tur. 2. q. vii. alioq̄n si fue-
rint alias p̄donei ad accusandū
licet̄ subditis ex caritate suos
e p̄latos accusare Quo ad se-
cūdū p̄ncipale vtz fallū testi-
moniū sit semp̄ p̄m mortale
R̄n. t̄x. 2. q. lxx. fallū testi-
moniū triplicē h3 de f̄oumita-
tē. vno de piurio quia testes
non admittunt nisi iurati. a ex
hoc semp̄ ē p̄m mortale alio-
mō ex violacōe iusticie et hoc
mō est mortale p̄m i suo ge-
nere sicut a quelibz iniusticia

Et ideo in p̄cepto decalogi s̄b
hac forma interdicitur fallū
testimoniū cū d̄t̄ Exo. xx. nō
loquaris oīa p̄ximū tuū fal-
sū testimoniū. nō enī d̄t̄ aliquē
fecit qui eū ab iniuria faciēda
impedit s̄ solū qui ei suā iusti-
ciā tollit Tercō mō ex ip̄a fal-
sitate s̄m qz om̄e mēdaciū est
p̄m et ex hoc nō habet fallū
testimoniū qz sit semp̄ mōtale
peccatum Dubitatur vtz iura-
mētum obliget scdm̄ int̄cōz
recipiētis. R̄n. tho. sup. nj. di-
xxxix. et. 2. q. lxxix. ar. vii.
Iuramentū promissoriū obli-
gat de necessitate ut culpa eui-
tet̄ vñ obligat ad illd̄ esse fa-
ciendū. q̄ n̄ fecō incurrit̄ culpa
distinguedū ē ergo in eo q̄
iurat aut enim simpliciter aut do-
lose iurat si iurat dolose. ex dua-
bus p̄tibus p̄t culpa seq. scz
ex fractione iuramenti a ex do-
lo Quāuis ḡ ex ip̄a rōne iura-
menti inq̄ntum iuramentum nō
obligetur ad suandū ip̄m ni-
si s̄m suā int̄cōz ad obligaci-
onē enī volūtas requirit̄ sic etiā
ad votum. t̄n ex necessitate iu-
ramenti inq̄ntū dolosū fuit obli-
gat̄ ad suandū talit̄ qz ex dolo
ei? ali? nō ledat̄ et h̄ ē q̄n s̄m
int̄cōz recipiētis: iuramentum
implet. vñ debet suari s̄m sanū
intellectū ei? cui iuramentum
p̄statur. vñ d̄ p̄fido. Quacūqz

arte verborum quis iuret de? tamē q̄ cōsciēcie testis ē h̄ ita accipit sicut ille cui iuratur intelligit et q̄ illa verba intelligatur d̄ iuramēto dolo patet p̄ ea q̄ sic subdit dupliciter reus fit q̄ et nomē dei in vanū assuit et p̄ximū dolo capit. si autē simpliciter idē absq̄ dolo iurat tūc obligatur i foro cōsciēcioso solum scdm̄ intēcōez iurātis nō r̄cipientis vñs gre go. xxvij. mox. hūane auēs talia verba nostra iudicant q̄ talia foris sonāt dina vero iudicia talia foris audiūt qualia ex intēis proferuntur Sz talis sine dolo iurāsi foro cōsciēcioso vbi intencō ignorat obligatur s̄m q̄ verba cōmuniter accipi solēt. h̄c ille Et addit. iuramētū nō debet adhiberi nisi de aliq̄ re de qua aliquis firmiter certus ē. et nō est nisi cū magna cautela adhibendum Notād tñ q̄ in quibusdā casibus possunt aliqui iurare q̄b̄ de re nō cōstat. nisi p̄ fidem seu credulitatē. vñ mgr̄ i. mj. di. xxxij. di. q̄ si mulier causat frigiditatē mariti ip̄a et ipse iurabit d̄ eo q̄ nunq̄ cōmixti sint. et sine fraude cū septima manu p̄p̄inquozum. sacramentales enim tūc iurabūt q̄ credūt ecclesie vera iurasse. idē iuris ē si sepe nē p̄p̄ artitudinē

mulieris. sicut etiam in li. v. § purga. capi. xij. Jurare papa mādāt p̄ purgacōe cuius dā decani ifamati. similia h̄s in sco. ut post dicitur sed dubitatur quomodo debent v̄ba obligacōis intelligi. Rñd̄. sco. q̄ penultima q̄bli. sui ad istud dubiū habet responsio. extra de spon. ex literis vbi dicit sic si alter nō intellexit q̄ alter p̄posuit ad cōmunē v̄bi intelligēciam recuratur. et cogat̄ vterq̄ v̄ba p̄lata i sensu isto retinere quē solēt recte intelligētibz gn̄are. et glosa adducit illd̄ ff. de supple. le. l. labor nō ex op̄inōibz singulor̄ sed ex cōmuni vsu loquētiū verba sunt intelligenda. addūt aliq̄ quādo v̄ba sunt duplicia et iurās intendit in vno sensu et r̄cipiēs i alio tūc verba multiplicia aut plus p̄tendūt vnū istorū sensuū s̄m cōmunē vsū. aut equaliter p̄tendūt vtrūq̄ si p̄mū. tūc illius intencōis standū est qui illum sensum intellexit si secundū: tunc standū est iudicio bonor̄ viroz qui pensatis cōiecturis et racōibus cōdescēdere debet saniori et puriori intēcōni. s̄ quid si q̄s falsū testimoniū ferr̄ ex igr̄acia facti Rñ. tlv. ibid̄ in testimonio ferēdo n̄ debet h̄o p̄ certo asserē q̄ si sciens illud de q̄ cert̄ non

est. si dubiū debet sibi dubio p
ferre et id de quo certus ē pro
certo asserere. sed qz cōtingit
ex labilitate hūane memorie
qz reputat se hō qnqz certum
esse de eo qz falsū ē ut si aliqs
cū debita sollicitudie recogni-
tās estimat se certū esse de eo
qz testat illd testimoniū nō
ē falsū nec peccat mōtaliē lō
asserēs qz non dic falsū testi-
moniū p se et ex itēcoe s; p ac-
f cides dē illd qd intēdit. Du-
bitatur adhuc. an indelibera-
tio in piurio et similiē in men-
dacō excuset a pōo mōtali rñ
det sco. sup. nj. cca finē piuriū
qd est ex pleno cōsensu ē dē p-
ceptū p me tabule. et p conse-
quēs immediate adūtēs a fi-
neultio. et ita nichil sibi defi-
cit de rōe pēi mōtal siue piur-
riū fiat ex habitu siue nō siue
semel siue cōsuetudinarie. si autē
fiat piuriū ideliberate qntūcū
qz fiat frequēter. cū actū me-
ritoriū rquirat qz sit plene hu-
manū et ita ex deliberacōe ple-
na et demetoriū nō minū rqrat
idē nō enī dē ē p nior ad puniē-
dū qz ad pmiādū: pōt dici qz il-
lud piuriū ideliberatū ēē quo-
ciēscūqz iteratū nō ē pēm mōta-
le. Notād tñ qz virtuosus bre-
uē habz deliberacōz. qz nō vide-
tur deliberacō qz habz prudē-
ciā magnā et pmpus est ad

deliberādū quasi i tpe impcep-
tibili. Ita posset aliqs ex habi-
tu opposito prudēcie acq̄rere
facultatē deliberandi pmpte
de opposito qz i tpe ipceptibili
et illa deliberacō sequēs habi-
tū esset sufficiens ad racōz pēi
sic consimilis deliberacō in bo-
no esset sufficiens ad racōz me-
riti. nō ergo distinguo qntum
ad racōz pēi mōtal qntum ad
raritatē et frequēciam piuriū
s; inter deliberacōz et indelibe-
racōz ita qz deliberacō cōcurrēs
reddit pēm mortale et hoc siue
vnica siue ex cōsuetudine. Et i
deliberacō excusat siue semel si-
ue quociēscūqz hoc sco. Idē te-
net de mendacio ad hoc qz sit
mortale vel viale. vide etiā d
hoc sup secūdo pcepto p totū

Quātū ad terciū pncipale 8
queritur. vtz adducēs deū in
teste ut sit i iuramēto asserto-
rio ad aliqd qd tal credit esse
vz licet nō sit vz s; ad aliqd
de q aliquā hz opinionē et tñ
magis assentit oppoito peccet
mōtaliē Rñ. sco. vbi p̄us sup
tercō dices dico qz ille cui iura-
tur aut accipit ex lege positia
ā ex cōsuetudie iuramētū. tāqz
simplicie assertiuū iurati. aut
nō tāqz simplicie assertiuū s;
pbabiliē iductū ad cōdēdū iu-
ramto Primo mō dico qz iuras
quocūqz dubiū hoc est qd non

est simpliciter certū et delibera-
te peccat mortaliter. quia ad confir-
mādū id quod asserit simpliciter esse
certū et verū deū testē inducit
cū nō sit simpliciter certū. et hō mō
debet intelligi omnia iuramēta
illoz qui aliquid iurant in iu-
dicio pro quo sentētia aliqua
conueit ferri quod sententia oīno
nō deberet ferri n̄ illud asseritū
esset simpliciter certū ubi gr̄cia.
Sentētia mortis n̄ debet ferri
n̄ pro crimine certo ergo iurās
istū esse criminōsū cū n̄ sit cer-
tus quāntumcūq; tū probabiliter
dicitur eū esse talē et hoc iurās
in tali foro ubi ex lege posi-
tua vel consuetudine sequit̄ dā-
natio ad mortē peccat morta-
liter cōsimiliter in foro quocumq;
ubi ex hō quod aliq; dicitur pro iu-
rātes vel iuramēta dēnat tan-
quā re simpliciter ibi nō tū fit
irreuerētia nōi dei et p̄. p̄me
tabule s̄ p̄niciōsū quia nociuū
h̄ p̄prio. Et si dicas ē vale re-
pu. alioq; mali nimis multi-
plicarēt. R̄n̄ dñs deu. xvj. Iu-
ste quod iustū ē exequis sūt enī
quāda mala quā sūt puniēda p̄
lōies s̄ r̄linquēda iurisdicōi di-
ne puta oīa in quib; hō ut hō nō
p̄t sufficere docere veritatē eo
mō quod debet doceri ad hō ut iu-
ste ferret sentētia debita posi-
tiua nec in istis sūt soli testes
culpabiles s̄ etia; iudex si tū

ipse sciat quod ex consuetudine tes-
tes n̄ testificat s̄ iuramēto s̄
sub credulitate. tūc enī n̄ debet
iste ferre sentētia quālis esset fe-
rēda si culpa esset simpliciter p̄ba-
ta corā eo. scit enī ex consuetudi-
ne culpā n̄ esse sufficere p̄ba-
tā corā eo ut tali pena puniat̄
si aut ex lege positia habeat̄
vel consuetudine quod iurat n̄ tenea-
tur deponere s̄ certitudie s̄ de
credulitate tūc etia iurās nō
peccat. dūmō ex signis p̄ba-
bilibus dicitur p̄tē illā magis
quā alia. sic h̄et de scrutinio ior-
dine faciendo ea. vñico. In p̄-
mōcōnibus gr̄ talibus siue ad quā-
cūq; dignitates p̄lectōes ā
ad ordies ā etia in alijs colle-
gijs. putavniūsitatibus ad col-
legiū in religioibus ad placōz vel
actū alios si consuetudo appro-
bata h̄ quod r̄n̄sōes r̄ndēciū s̄
iuramēto p̄litō vel s̄ fide data
vel s̄ obediēcia p̄missa n̄ dnt
intelligi n̄ s̄ credulitate quāntū
p̄t hūana fragilitas nosse. et
quod r̄ndēs nō nouit idiḡtatē in
eo debet omnes tales r̄spon-
siones intelligi scdm̄ consuetudi-
nem cōmunem. nec r̄spōdētes
peccāt in aliquo quia consuetu-
do est. vel lex positia quod talis
testificacō s̄ credulitate suffici-
at et ita fit in fauorabilibus
Vniūsalit̄ aut siue in fauora-
bilibus siue in odiosis iurans de

illo cui? oppositū magis cre-
dit q̄ aliud. iurās etiā de illo
s̄ quo simplicit̄ ē dubi? id est
nō maḡ assentit vni p̄ti q̄z al-
teri peccat mortalit̄ qz addu-
cit deū tāqz in testem istū? qd̄
neutro mō ē sibi certū qd̄ de-
bet esse certū. p̄t enim p̄iuriū
esse absqz mētiri puta si aliq̄s
simpliciter dubitās iurat p̄ti
s̄ q̄ dubitat quā forte dicēdo
nō mētiret̄ qz nō habz oppo-
situm in mēte. aut saltē i aliq̄
casū vbi iurās tenet̄ esse certū
p̄ierat si non ē ibi certū? et tū
si illud assereret sine iuramēto
credēs illū pl? qz oppositū n̄
mētiret̄ piculolū ē ergo fre-
quēt̄ h̄re iuramenta in ore qz
i multis smōibz sine iuramēto
nec peccat̄ qz vbi addito iur-
tamento peccat̄ qz n̄ ḡuit̄ si fiat
ex deliberacōe p̄p̄ qd̄ ē vtile il-
lud cōsiliū Mat̄. v. sit sermo
vel ter est ē. nō nō h̄c de sco.

Sequitur nonū p̄ceptum
Non concupisces vxore
proximi tui.

Receptū nonū Nō
cupisces vxorem
pximi tui. exo. xx
a deu. v. h̄ manda-
to a sequētī h̄ i seip̄o ordiat̄
a i affectibz S; qz sciēcia seu
noticia p̄cedit affectū a carē

cia sciēcie necessarior̄ q̄ vca-
tur ignōtia causa est multor̄
p̄cor̄. Idcirco p̄mo dicēda
sūt de ignōtia tria p̄ncipali-
ter. p̄mo qd̄ sit a qd̄ scire tene-
mur. et quottuplex ē. secundo
quā est p̄m. quā auget vel di-
minuit p̄m. tercio quā piculo-
sa sit ignōtia. Quātū ad
primū notādū qz necessarium
ē de ignōtia tractare qz ignō-
tancia ē quāqz p̄m mortale. et
scire ē p̄ consequēs in precepto
patz p̄ illud mat̄. xxv. Esuri-
ui et nō deditis m̄ māducare
Et statī dicēt h̄c vbi vidim?
te Esuriētē q̄si dicerēt. Igno-
rauim? te pascere in paup̄ibz
sed x̄ps dicet. qz diu n̄ fecistis
vni de minoribz istis nec in fe-
cistis et iterum discedite a me
maledicti in ignē eternū Idē
patz. i. cor. xxi. Ignōtis ig-
notabit̄ sed q̄ ignōtatur a dō
est priuatus signo caritatis. a
damnatur cū fatuis v̄ginibz
quibz x̄ps clausit iā ianuā di-
cēs nescio v̄s Idēco orat̄ p̄s.
delicta iuueturis mee a ignō-
ticias meas ne memineris. se-
cūdo notādū qz ignōtia q̄ est
p̄m est p̄uaco scie debite quā
qz p̄t h̄re et scire tenetur. s; z
quā p̄t h̄re qz si est impossibi-
lis: excusat qz inuincibilis. s; z
debite qz si non cadit sub d̄bi-
to: nō ē p̄m Tercio notādū ē